

COM VIURE EL CÀNCER

“Esperes que et diguin que estàs curat, i això no t'ho diuen”

Es donen xifres de càncers diagnosticats i es dona informació sobre la malaltia, però poques vegades es parla amb qui la pateix, o l'ha patit. En aquesta entrevista parlem amb tres testimonis que han passat per un càncer. Ens expliquen com l'han viscut i quina ha estat l'experiència. Declaracions que ajuden a recordar que darrere de cada xifra hi ha una història. El principal denominador comú és l'esperit de lluita, que sí que es pot. I parlen obertament perquè també volen posar fi al tabú que hi ha. Volen trencar la relació, encara latent, entre càncer i mort.

MARI CRUZ GONZÁLEZ

Té 42 anys, parella i dos fills, un de 16 i una de 13. Treballa, encara que ara continua de baixa, en una empresa de neteja. Al febrer li van diagnosticar càncer de mama i va ser operada. Ha seguit un tractament de radioteràpia. El setembre passat el TAC li va sortir tot bé. S'ha de prendre pastilles durant cinc anys. Ara acompanya una dona de la seva edat a les sessions de quimioteràpia i li dona tot el suport psicològic que pot.

ANDRES TALAROWSKI

Amb 43 anys, és pare de cinc fills. Treballa al sector de la construcció i l'interiorisme. El 2012 li van dir que tenia leucèmia prolinfocítica. El maig de l'any passat li van trasplantar la medul·la. Ara es fa revisions mèdiques cada tres setmanes. Va passar per quimioteràpia. L'exemple, fa 12 anys, del seu fill gran, que va superar un limfoma, ha estat clau perquè tiri endavant amb una malaltia que fa que estigui delicat.

DAVID ASTRIÉ

Enginyer de 37 anys i amb dos fills. El setembre del 2009 li van diagnosticar càncer de colòn, com a la seva mare. Va passar per vuit mesos de quimioteràpia. El juny d'aquest any li van donar definitivament l'alta. Està content però s'alegra més en saber que continuarà fent-se revisions i controls. És un dels impulsors de l'Assandca i lluita per desestigmatitzar la paraula càncer.

L'inici de la seva història comença aquell dia que li fan el diagnòstic. ¿Què és el primer que li ve al cap quan sent la paraula càncer?

MARI CRUZ GONZÁLEZ: Et cau el món a sobre. El primer en què penses és en la mort. Mai penses que t'ha de passar a tu. Jo tenia 41 anys i vaig pensar que encara em quedava molt per viure, i per veure créixer els meus fills. Quan vaig sortir de la consulta no sabia on tenia el cotxe aparcad, me'n vaig anar a treballar i el meu home em trucava i no li agafava el telèfon. No sabia com dir-l'hi.

ANDRES TALAROWSKI: Al principi no t'ho creus. Els deu primers segons no saps el que està passant. Després ho assimiles. I preguntes: “¿Té cura?” I et

diuen: “Amb trasplantament i si tot va bé...” I penses: “Déu, no em pot passar això”, perquè tinc fills. Però en el meu cas l'exemple del meu fill, que va passar per un limfoma, m'ha ajudat molt. Quan vaig saber que estava malalt em va dir: “Jo em vaig posar sa per tu, ara tu t'has de posar bo per mi.”

DAVID ASTRIÉ: El primer que penses és que et moriràs. Però de seguida t'expliquen quin és el procés. L'operació, l'extirpació del tumor. Demanes un seguit d'informació i això és el que se't fa una muntanya enorme, i és quan has de saber reaccionar i encaixar la situació.

¿Quan et diuen la paraula càncer, el primer que fas és relacionar-la amb la mort?

M. C. G.: Sí, és el primer que penses. Els metges sempre m'han dit que el meu era un càncer dels millors i que em curaria, però cada pas per a una prova mèdica és una angoixa.

A. T.: Sí. Càncer, limfoma, leucèmia són paraules molt greus, totes les relacions amb el càncer.

D. A.: Abans de la malaltia, sí. És una associació i estigmatització, càncer i mort. Ara ja no. Ara lluito perquè aquest estigma desaparegui.

Expliqueu quina ha estat la vostra experiència en el pas tan dur que suposa el tractament.

M. C. G.: Després de l'operació en què em van treure el tumor, al febrer, el març passat vaig començar 32 sessions de radio-

teràpia. Havia de baixar cada dia a Barcelona a les sis del matí i a les dotze del migdia pujava. No vaig passar per quimioteràpia. Els efectes de la radioteràpia són sobretot cansament i cremor i inflor a la zona del pit. Em van fer un TAC el mes passat i m'han dit que tot està bé, però he de continuar prenent pastilles durant cinc anys i fent revisions.

A. T.: El 2012 em van detectar leucèmia, l'octubre del 2013 vaig començar el tractament i el maig del 2014 vaig rebre una medul·la provinent de Berlín i em van fer el trasplantament. Després em van dir que havia d'estar de vuit a deu mesos sense poder pujar a Andorra i a la CASS em van dir que millor que em busqués jo recursos a serveis socials d'Espanya. Gràcies

a la fundació Jubert Figueras em van posar un pis a Barcelona per passar tot aquest temps. Des del maig fins avui prenc 28 pastilles diàries. És un calvari molt llarg i sacrificat i has de trobar-te amb els que estimes, els meus fills i la meua mare, per poder superar-lo al millor possible.

D. A.: Vuit mesos de quimioteràpia, d'infusions cada quinze dies. És fatal. L'operació aquí a Andorra va anar molt bé. Estic molt content de com va anar. La quimioteràpia és un procés en què t'injecten verí que mata les cèl·lules dolentes, però també mata les bones. El teu cos canvia en molts sentits. L'actitud, l'aparell digestiu, l'humor, et canvia tot. Et molesta tot. A més dels efectes secundaris, com les nau-

sees, la irritabilitat o els canvis d'humor, a mi m'han quedat seqüeles de la quimioteràpia. Tinc els extrems de les extremitats hipersensibles, se m'adormen els dits dels peus, per exemple.

¿Quan es passa tant mal, on trobes el suport?

M. C. G.: Estar acompanyada dels teus és molt important. La parella i els fills són l'únic que tinc aquí. La meua germana em va visitar i em va ajudar molt. Però realment qui trobes que t'entén millor és qui ha passat pel mateix que tu, encara que sigui un desconegut. La gent que hem passat per un càncer sabem què volem que ens diguin i què volem sentir. I per això ara acompanyo a les sessions de quimioteràpia una noia de la meua edat que també té càncer i ens entenem, perquè jo també he passat pel que passa ella. Intento donar-li ànims perquè es trobi millor, perquè saps què està passant.

A. T.: En les amistats i els teus fills. A molts malalts els ajuda parlar amb altres malalts. És el cas d'una persona que patia el mateix que jo i els metges em van dir que li expliqués la meua experiència, que li aniria bé. A ell li va anar molt bé parlar amb mi, però a mi no tant. Jo prefereixo parlar d'altres coses perquè si no és com si la malaltia residís a la teua ment. Això sí, el suport psicològic és fonamental. És un tractament molt dur. Però jo em vaig negar a estar al llit. Només que et trobis un mínim de bé has de sortir del llit.

D. A.: En el teu entorn. Els familiars han de patir els canvis i són el teu suport.

¿I la por? ¿Aquest sentiment desapareix?

M. C. G.: No, en continues tenint. Vols sentir "estàs curada" i no ho sentiràs, no t'ho diuen. Cada sis mesos m'han de fer proves.

A. T.: No. No desapareix mai, has d'aprendre a conviure-hi. Busques que et diguin que ja estàs bé, que ja estàs curat, i per molt bé que vagis els metges no t'ho diuen. A mi em diuen que no són malalties perquè un vulgui volar, perquè no estàs per volar. Quan em trobi bé he de dividir la meua energia perquè la medul·la em funciona al 25% i les reserves són escasses.

D. A.: Sempre en tens, però no pots viure amb aquest sentiment. A mi el juny passat, després de cinc anys, em van donar l'alta. I això és una alliberació. I no et diuen que estàs curat. Per a mi va ser una alliberació que em diguessin que em donaven l'alta però que continuarien fent-me controls. Vull seguir controlant-me. La por més gran és quan estàs fent el tractament i en les revisions periòdiques esperes els

La caminada solidària contra el càncer, organitzada per l'Assandca, va tenir lloc ahir amb un recorregut de gairebé quatre quilòmetres.

// J. G.

resultats. I si són positius, aleshores obres una ampolla de xampany i ho celebres.

¿Per què encara avui, quan parlem de famosos que s'han mort de càncer, es diu que s'han mort d'"una llarga malaltia"? ¿És bo mantenir aquest tabú?

Mari Cruz González

Qui trobes realment que t'entén millor és qui ha passat pel mateix que tu

Andres Talarowski

A la CASS em van dir que em busqués recursos a serveis socials d'Espanya

David Astrí

No parlar i no dir les coses pel seu nom ho fa més greu i allarga l'estigmatització

M. C. G.: La paraula càncer espanta molt. Penso que hauria de normalitzar-se. A casa parlem amb normalitat del càncer. Però és veritat que els primers dies jo no ho vaig dir als meus fills. Ho vaig amagar. Fins que la psicòloga del col·legi del meu fill em va

preguntar com estava del càncer. Li vaig preguntar com ho sabia, i em va dir que el meu fill l'hi havia dit. Ell ja ho sabia i jo no em vaig atrevir a dir-l'hi.

A. T.: La gent evita la paraula càncer. Té por.

D. A.: S'ha de trencar aquest tabú i lluito per això. No parlar, no dir les coses pel seu nom ho fa més greu i allarga aquesta estigmatització.

¿Com valora que per fi s'hagi creat l'Associació Andorrana contra el Càncer (Assandca)?

M. C. G.: Molt positivament. Comptes amb molt de suport, et diuen on has d'anar i et donen molts ànims. Gràcies a l'associació em vaig posar en contacte amb la noia que està passant per quimioteràpia ara i a qui acompanyo a cada sessió per donar-li jo també suport, i compartim experiències.

A. T.: L'associació és fonamental, imprescindible per moltes coses. Pel suport psicològic però també pel logístic. Hi acudeixes i et diuen on has anar, què has de fer.

D. A.: En sóc un dels impulsors, i ho sóc perquè quan vaig caure malalt no hi havia aquest suport a Andorra. I et trobes perdut. Ara, afortunadament, existeix i el retorn dels usuaris és excel·lent. Ens felicitem. I val a dir que gràcies a aquest any i mig d'existència s'han impulsat molts projectes. Hi ha acords de col·laboració, per exemple, amb la Fundació Jubert Figueras. A més

la màquina de radioteràpia també ha estat una demanda molt sol·licitada per l'associació. Igual que els pisos per residir durant el tractament. Cal saber que haver de marxar a Barcelona per rebre tractament durant molt de temps també provoca desestructuració familiar.

Des que us van diagnosticar el càncer, ¿què ha canviat de la vostra personalitat?

M. C. G.: Sóc una altra persona. Veus la vida d'una altra manera. Abans era molt rígida amb els meus fills i ara ho relativitzes tot. Dónes importància a altres coses i en treus a d'altres a les quals abans en donaves molta. Abans trobaves que els diners o la manca d'aquests eren un problema. Ara ho veus com una bajanada.

A. T.: Jo no he tornat a ser el mateix des que el meu fill va patir el limfoma. Me'n vaig oblidar durant un temps, perquè d'això ja fa dotze anys, i em vaig tornar a centrar en la feina, però quan et passa a tu t'adones que el que tens al teu costat, la parella, els fills, és el més important.

D. A.: La personalitat et canvia. Ara sóc més sensible, sóc de llagrimeta més fàcil i el meu ordre de prioritats no és el mateix. Ara dónes més valor a les petites coses, a jugar amb els teus fills, a veure un paisatge, a passejar per la muntanya.

¿L'actitud és una bona medicina?

M. C. G.: Sí. Quan estàs sola plores, ho veus tot negre. Però

arriba un moment que dius: si aquella persona s'ha curat jo també puc. Depèn molt del dia i de com et trobes. Et recordes molt de la família que no tens a prop. Els primers dies no volia adormir-me per si em moria.

A. T.: La medicina són els tractaments. Els avenços en la medicina són grandíssims. El meu metge em va dir que fa quinze anys m'hauria mort de la leucèmia. Cal més diners en investigació. Costa molt tenir una actitud positiva. Vull ser actiu però no puc perquè el meu cos m'ho impedeix. Molts cops, per qualsevol infecció, per manca de defenses, ho passes pitjor que per la malaltia.

D. A.: L'actitud és primordial. El 90% de les curacions vénen en el moment que s'assimila, per com reacciones.

¿Després de passar-ho tot, es considera una persona optimista?

M. C. G.: Sí. A l'espera, sempre, que et diguin que estàs curada. Em considero afortunada perquè tenia molta por de la quimioteràpia i no he hagut de passar-hi perquè van trobar el tumor a temps.

A. T.: Sí. Sóc optimista, sempre ho he sigut. Sóc positiu però el problema és la meua capacitat física, que s'ha vist reduïda de forma radical. No puc pujar els 22 esglaons del Clínic sense parar. Sóc positiu però estic limitat.

D. A.: Sempre.

Pepa Gallego//Andorra la Vella
mes@mes.ad